

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України
щодо забезпечення надійного та сталого функціонування сфер
електроенергетики та теплопостачання»

1. Мета

Метою прийняття проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення надійного та сталого функціонування сфер електроенергетики та теплопостачання» (далі – проєкт Закону) є забезпечення надійного та сталого функціонування сфер електроенергетики та теплопостачання шляхом врегулювання питань, пов'язаних із здійсненням державного нагляду за технічним станом та експлуатацією енергетичного обладнання і мереж у вказаних галузях.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проєкт Закону розроблено відповідно до пункту 16 розділу XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про ринок електричної енергії», яким доручено Кабінету Міністрів України в річний строк утворити центральний орган виконавчої влади шляхом реорганізації Державної інспекції з експлуатації електричних станцій і мереж та Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної і теплової енергії.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про електроенергетику» державний нагляд (контроль) в електроенергетиці (зокрема, як в галузі електроенергетики, так і теплопостачання) здійснювався Державною інспекцією з експлуатації електричних станцій і мереж та Державною інспекцією з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної і теплової енергії у порядку, визначеному законодавством.

При цьому значна кількість питань, пов'язаних з реалізацією завдань вказаних інспекцій відповідно до Закону України «Про електроенергетику» була врегульована підзаконними нормативно-правовими актами Мінпаливенерго.

Із прийняттям змін до законодавства та розмежуванням регулювання галузей електроенергетики та теплопостачання були прийняті закони України «Про теплопостачання», «Про ринок електричної енергії», які передбачали виконання функцій з державного нагляду відповідним центральним органом виконавчої влади.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 року № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» (зі змінами) утворено Державну інспекцію енергетичного нагляду України і покладено на неї функції з реалізації державної політики у сфері нагляду (контролю) у галузях електроенергетики та теплопостачання.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 року № 77 «Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України» було затверджено Положення про Державну інспекцію енергетичного нагляду України. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2018 року № 759 призначено Голову Державної інспекції енергетичного нагляду України.

При цьому нормативно-правове регулювання питань діяльності Держенергонагляду значною мірою залишилось врегульованим на рівні підзаконних нормативно-правових актів, які передбачають функціонування Державної інспекції з експлуатації електричних станцій і мереж та Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної і теплової енергії. Вказані акти потребують приведення у відповідність у зв'язку з утворенням нового центрального органу виконавчої влади – Держенергонагляду.

Проте після втрати чинності Закону України «Про електроенергетику» повноваження з нормативно-правового регулювання питань державного енергетичного нагляду не були передбачені в законах України «Про теплопостачання», «Про ринок електричної енергії».

З урахуванням зазначеного можливість забезпечення нормативно-правового регулювання діяльності Держенергонагляду та приведення у відповідність підзаконних нормативно-правових актів потребує законодавчого закріплення відповідних повноважень міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у цих сферах.

Крім того, функціонування Держенергонагляду як центрального органу виконавчої влади потребує приведення у відповідність законів України «Про ринок електричної енергії», «Про теплопостачання».

Водночас Закон України «Про ринок електричної енергії» містить колізії щодо підконтрольних державному енергетичному нагляду суб'єктів. Зокрема, частини друга та третя статті 9 цього Закону передбачають здійснення державного нагляду (контролю) щодо обладнання електричних мереж учасників ринку електричної енергії (крім споживачів). У свою чергу, частина четверта статті 9 зазначеного Закону передбачає здійснення державного енергетичного нагляду за дотриманням учасниками ринку (крім споживачів) вимог правил та інших нормативно-правових актів з питань технічної експлуатації електричних станцій і мереж, технічного стану електричних установок і мереж, а саме за:

відповідністю схем електропостачання (зовнішніх та внутрішніх) категорійності споживачів та їхніх струмоприймачів;

наявністю та станом резервних автономних джерел живлення на об'єктах споживачів електричної енергії першої категорії і особливої групи першої категорії з надійності електропостачання;

забезпеченням належного технічного стану елементів обладнання системної протиаварійної автоматики, встановлених у учасників ринку (у тому числі споживачів).

Таким чином, усунення цієї неузгодженості в Законі потребує чіткого розмежування та врахування того, що вимоги щодо дотримання правил технічної експлуатації поширюються і на споживачів електричної енергії, перерва в електропостачанні яких може спричинити розлад складного технологічного

процесу, становлять небезпеку для життя та здоров'я людей, загрозу навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, або на об'єктах яких розміщено пристрої системної протиаварійної автоматики, що забезпечують операційну безпеку об'єднаної енергосистеми України (далі – ОЕС України).

3. Основні положення проєкту акта

У зв'язку зі створенням і функціонуванням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного нагляду (контролю) у галузях електроенергетики та теплопостачання, проєктом Закону пропонується вдосконалити державну політику у сфері енергетичного нагляду з метою забезпечення належного технічного стану та експлуатації енергообладнання та мереж як основної складової сталого функціонування вказаних галузей.

Зокрема, внести зміни до законів України «Про ринок електричної енергії», «Про теплопостачання» щодо:

визначення єдиних засад державного енергетичного нагляду (контролю) як в сфері електроенергетики, так і теплопостачання;

закріплення повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного нагляду (контролю) у галузях електроенергетики та теплопостачання, зокрема, в частині здійснення нормативно-правового регулювання питань, пов'язаних з державним енергетичним надглядом;

усунення наявної колізії щодо державного енергетичного нагляду у галузі електроенергетики в частині споживачів.

4. Правові аспекти

Нормативно-правові акти, що діють у відповідній сфері суспільних відносин:

Закон України «Про ринок електричної енергії»;

Закон України «Про теплопостачання»;

Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту Закону не потребуватиме додаткового фінансування з державного та місцевого бюджетів і здійснюватиметься в межах видатків, передбачених Законом України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» на функціонування Держенергонагляду.

6. Оцінка відповідності

У проєкті Закону відсутні положення, що стосуються впливу на зобов'язання України у сфері європейської інтеграції, прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, створюють підстави для дискримінації.

7. Прогноз результатів

Реалізація проєкту Закону матиме вплив на забезпечення прав та інтересів суб'єктів господарювання, споживачів електричної та теплової енергії.

Суттю проєкту Закону є визначення єдиних засад державного енергетичного нагляду (контролю) як в сфері електроенергетики, так і теплопостачання; закріплення повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного нагляду (контролю) у галузях електроенергетики та теплопостачання, зокрема, в частині здійснення нормативно-правового регулювання питань, пов'язаних з державним енергетичним наглядом; усунення наявної колізії щодо державного енергетичного нагляду у галузі електроенергетики в частині споживачів. Це, у свою чергу, сприятиме створенню обставин, що позитивно впливають на формування сучасного ринкового середовища, підвищення України в рейтингу «Doing Business» з питань покращення технічного стану об'єктів у сферах електроенергетики та теплопостачання, забезпечення надійної роботи ОЕС України.

Вплив на ключові інтереси заінтересованих сторін:

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Суб'єкти господарювання	Забезпечення дотримання технічного стану електроенергетичних об'єктів, установок і мереж відповідно до вимог норм і правил, та інших нормативно-правових актів у галузі електроенергетики та сфері теплопостачання, зменшення та/або відсутність негативного впливу на роботу ОЕС України	Реалізація акта забезпечить підвищення відповідальності за дотримання законодавства в частині технічної експлуатації енергообладнання та мереж у галузях електроенергетики та теплопостачання, створить прозорі та зрозумілі процедури державного енергетичного нагляду
Споживачі електричної та теплової енергії	Безперебійне отримання електричної та теплової енергії відповідної якості	За рахунок зменшення кількості аварійних відключень покращиться якість і надійність постачання електричної та теплової енергії споживачам.

Т.в.о. Голови Державної інспекції енергетичного нагляду України

Володимир РУБАНКА

«___» _____ 2021 р.